

خلاصه‌ییرتی

تأثیر پاندمی کرونا بر آموزش عالی

دکتر محمد ملاعباسی

میزان تأثیرات پاندمی ویروس کرونا بر آموزش عالی به عوامل مختلفی بستگی دارد که هنوز مشخص نشده و پرسش‌هایی را مطرح کرده است؛ از جمله:

- تعطیلی مراکز آموزشی تا چند وقت ادامه پیدا خواهد کرد؟
- آیا درمان مناسب یا واکسن مؤثری برای این بیماری کشف خواهد شد که میزان نگرانی‌ها را کاهش دهد یا خیر؟
- آیا پاندمی‌های مشابهی رخ خواهد یا خیر؟
- تأثیرات اقتصادی این بیماری تا کجا پیش خواهد رفت؟

در این میان و علی‌رغم این ابهامات، می‌توان پیش‌بینی کرد که در دوران پساکرونا تغییرات شایان توجهی به شرح ذیل در آموزش عالی رخ خواهد داد:

۱- **فراگیری آموزش آنلاین:** آموزش آنلاین تا امروز در بسیاری از مراکز آموزشی جزء دستور کارهای فرعی بود؛ اما پس از این، بی‌شک آموزش آنلاین و زیرساخت‌های مورد نیاز برای آن، جدی‌تر گرفته خواهد شد. برنامه‌ها و نرم‌افزارهای مناسب برای آموزش آنلاین گسترش یافته، پیشرفت خواهند کرد و منابع کتابخانه‌ای بیش از پیش آنلاین خواهند شد و بالطبع اساتید و دانشجویان روش‌های بهره‌گیری از این نوع آموزش را خواهند آموخت.

۲- **کوتاه و متنوع شدن برنامه‌های آموزشی:** پیش‌بینی می‌شود که دانشجویان هنگام استفاده از برنامه‌های آموزشی آنلاین خواستار آزادی عمل بیشتری باشند. برنامه چهارساله کارشناسی جذابت خود را به شدت از دست خواهد داد؛ چنانکه گفته می‌شود بعضی از دانشگاه‌ها از هم‌اکنون در پی طراحی دوره‌های دو ساله آنلاین برای کارشناسی هستند. بر این اساس تنوع برنامه‌ها افزوده خواهد شد و کنترل دانشگاه (و دولت) بر چارچوب‌های آموزشی

کاهش خواهد یافت.

۳- **معیارهای ارزیابی جدید در کیفیت استادان:** آموزش آنلاین از فایده و جذابت استادان متوسط و معمولی دانشگاه خواهد کاست. وقتی استادی به صورت مجازی دوره‌ای آموزشی را برگزار و ضبط کند، تکرار آن در ترم‌های بعد از اعتبار دانسته‌های او خواهد کاست و احتمالاً استادی دانشگاه به‌عنوان یک شغل ثبات خود را بیش از پیش از دست خواهد داد. بر این اساس استادان نیاز به افزایش مهارت و تنوع بیشتر در تخصص‌ها و بازآموزی‌های مداوم را احساس خواهند کرد.

۴- **گسترش مراکز آموزشی خصوصی:** با فراهم شدن بسترهای آموزش آنلاین و مهارت‌یابی استادان و دانشجویان در بهره‌گیری از آموزش

با فراهم شدن بسترهای آموزش آنلاین در مهارت‌یابی استادان و دانشجویان در بهره‌گیری از آموزش مجازی، از محوریت دانشگاه‌ها در امر آموزش کاسته شده، امکانات خصوصی بسیار بیشتری در دسترس افراد قرار خواهد گرفت. دانشگاه رقبای فراوانی می‌یابند و شاید نقش آینده دانشگاه‌ها بیش از ایجاد فضای

آموزشی، بر فراهم کردن امکانات پژوهشی متمرکز شود.

مجازی، از محوریت دانشگاه‌ها در امر آموزش کاسته شده، امکانات خصوصی بسیار بیشتری در دسترس افراد قرار خواهد گرفت. دانشگاه‌ها رقبای فراوانی می‌یابند و شاید نقش آینده آن‌ها بیش از ایجاد فضای آموزشی، بر فراهم کردن امکانات پژوهشی متمرکز شود.

۵- **کاهش نقش دانشگاه‌ها در ایجاد پیوندهای انسانی:** بسیاری از پیوندهای انسانی مؤثر در تحرک اجتماعی افراد و همچنین بسیاری از همکاری‌های علمی از تجربه حضور مشترک دانشجویان و اساتید در دانشگاه‌ها برمی‌خیزد. با افزایش آموزش آنلاین، این اهمیت کاسته شده، تحرک اجتماعی برای دانشجویان فقیرتری که در شهرهای دور از مرکز زندگی می‌کنند دشوارتر خواهد بود و «فرهنگ دانشگاه» تأثیر کمتری در اجتماعی شدن جوانان خواهد داشت. از این جهت فرهنگ‌های خانوادگی و محلی بیشتر تقویت می‌یابد و دانشجویان به شبکه روابط محلی‌شان برای یافتن شغل، همسر و دوست تکیه بیشتری می‌کنند.

۶- **کاهش درآمد دانشگاه‌ها:** با کاهش جایگاه اجتماعی پیوندخورده به دانشگاه‌ها و همین‌طور در دسترس قرار گرفتن مهم‌ترین خدمات آن‌ها، دانشجویان میل کمتری برای ثبت‌نام در دانشگاه نشان خواهند داد. این عامل با کاهش رفت‌وآمدهای بین‌المللی و همین‌طور میزان مهاجرت‌های دانشجویی تشدید شده، در نتیجه درآمد دانشگاه‌هایی که به شهریه دانشجویان وابسته است، کاهش خواهد یافت.

جمع‌بندی

در آینده و دوران پساکرونا اهمیت دانشگاه‌ها در حیطه‌های مختلف اجتماعی کاهش محسوسی یافته، آموزش حرفه‌ای به سمت نهادهای کوچک‌تر، کارآمدتر و پویاتر خواهد رفت.